

Posudek vedoucího diplomové práce Barbary Oudové Holcátové
„Religion and Society in the Quran and Their Relationship to Pre-Islamic Arabia“
předkládané v roce 2014 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce je pokusem číst Korán z perspektivy metody skupiny a sítě britské antropoložky Mary Douglas a zrekonstruovat s její pomocí kosmologii raného islámu v jejích sociálních souvislostech. Autorka se pokouší uzavřít tradiční příběh o vzniku islámu, jak jej známe z pozdějších arabských pramenů, a snaží se zjistit, jaký příběh jí vyvstane, pokud bude pracovat pouze s Koránem a metodou skupiny a sítě. Ve výsledku dospívá k obrazu raného islámu, který se velmi podobá onomu tradičnímu příběhu, ale dospívá k němu z jiné strany, než je obvyklé.

1) *Struktura argumentace (4 body)*

Základní struktura je jasná a přehledná. Rovněž argumentace v rámci jednotlivých kapitol je povětšinou dobře sledovatelná. Hlavní výjimku tvoří kapitola 2, v níž autorka představuje svou metodu. Samotné představení parametrů group a grid na s. 6 je velmi stručné a pro nezasvěceného nesrozumitelné. Na s. 8 pak autorka opakovaně odkazuje na starší pojetí z prvního a druhého vydání *Natural Symbols*, jelikož ale o těchto starších verzích nic neříká, jsou tyto odkazy nesrozumitelné. Popravdě mi vlastně celý výklad na s. 7 připadal obtížně sledovatelný bez předchozí znalosti prací Mary Douglas.

Otázkou je, nakolik se podařilo naplnit cíl práce, jímž je aplikace metody Mary Douglas na koránský islám. Autorka se vcelku moudře ve finální verzi práce nepokoušela o mechanickou aplikaci této metody, nýbrž se jí měla pouze jako jakési nenápadné vodítko, s jehož pomocí se snažila koránskou kosmologii konstruovat tak, aby byl výsledek srozumitelný i pro toho, kdo Mary Douglas nezná. Tento postup byl úspěšný v různé míře. Dobře fungoval tam, kde byl rozhodující pomůckou parametr „group“. Oproti tomu parametr „grid“ se podařilo zužitkovat jen v mnohem menší míře. Zároveň se autorce příliš nepodařilo dosáhnout toho, co sám pokládám za největší přínos metody Mary Douglas, totiž plasticky vykreslit kosmologii tak, aby všechny její detaily začaly ve vztahu k dané sociální situaci dávat skvělý smysl, jakkoli nám z perspektivy naší vlastní sociální situace původně připadaly bizarní. Ideálně by vlastně výsledkem mělo být popsání dané kosmologie z takové perspektivy, abych já coby čtenář získal dojem, že v dané historicko-sociální situaci by mi podobný pohled na svět připadal naprosto smysluplný, a pokládal bych např. konverzi k čerstvě se formujícímu islámu za rozumný krok. Chápu ale, že se zvoleným materiálem se něčeho podobného nedosahuje snadno, protože našich dat je prostě příliš málo, a proto toto nevnímám jako zásadní slabinu práce.

Otázkou také je, nakolik vlastně práce mohla dospět k jiným výsledkům, než jaké odpovídají tradičnímu příběhu o vzniku islámu. Autorka sama v závěru přiznává, že jeho znalost ji nutně v jejích čteních ovlivňovala, a nakonec se jí tak podařilo nanejvýše ukázat, že tento příběh není s Koránem v rozporu – což je ovšem vcelku očekávatelné zjištění, neboť – jak opět konstatuje sama autorka (s. 48) – pokud by takovýto rozpor existoval, znamenalo by to, že islámská tradice nerozumí svému zakládajícímu textu, což by bylo dosti troufalé tvrzení. Jistě to neznámá, že tradiční příběh je pravdivý v historickém slova smyslu. Ale dokud nevezmeme do hry nějaká jiná nezávislá data, sotva můžeme čekat, že se nám z koránských súr poskládá příběh zásadně odlišný. Rozhodně si nedovedu představit, že by nás k sestavení zásadně odlišného příběhu mohla dovést právě metoda skupiny a sítě. Ta podle mého názoru není vhodná na provádění revizionistických reinterpretací, ale spíše na nacházení smyslu v příbězích, k nimž se člověk ze své perspektivy obtížně vztahuje. Proto si nejsem jist, jestli vlastně celý „závorkovací“ experiment stál za to a jestli

by bývalo nebylo lepší tradiční příběh prostě přijmout a snažit se jej využít k plastičtějšímu vykreslení raně islámské kosmologie.

2) *Formální úroveň (6 bodů)*

Angličtina práce je velmi slušná. Několika málo slovním jsem sice nerozuměl (podtrhl jsem je s otazníkem ve svém výtisku práce), ale jejich počet byl zanedbatelný. Rovněž překlepů je vcelku přijatelné množství. Mírné zlepšení by si zasloužila stylistika: autorka občas sklouzává k trochu hovorovějším obrátům a celkově je znát, že se svou angličtinu učila na trochu jiných žánrech, než jsou akademické texty. Syntax bibliografických odkazů je na slušné úrovni, byť i zde jsem některé opravy v práci udělal.

3) *Práce s prameny (8 bodů)*

Práci s prameny nemám co vytknout. Základním, a z jasně reflektovaných metodologických důvodů dokonce jediným primárním pramenem je Korán, s nímž autorka pracuje zdatně, přičemž je v případě potřeby schopna pracovat i s arabským textem. Sekundární prameny jsou citovány pouze v kapitolách 2–3, mají nicméně skvělou úroveň a svědčí o dobré orientaci v problematice. Jejich absence v hlavní části práce není dána autorčinou neznalostí, nýbrž opět koncepcí práce.

4) *Vlastní přínos (8 bodů)*

Jak bylo řečeno výše, práce nakonec nedospívá k nijak zásadně přelomovým závěrům. Přesto však není pochyb, že je zcela originálním projektem, který vyžadoval velkou míru samostatné tvůrčí analytické a interpretační práce.

5) *Obecný přesah práce (6 bodů)*

Obecný přesah je na základní rovině velmi vysoký, neboť celá práce není než pokusem o aplikování poměrně sofistikované antropologické interpretační metody. Jak nicméně zaznělo výše, tato aplikace byla v mých očích úspěšná jen do jisté míry. Osobně jsem přesvědčen, že i s takto omezeným množstvím materiálu by se daly z metody skupiny a sítě vydobýt zajímavější výsledky. Zároveň ale uznávám, že to není snadné a nelze to zcela očekávat na úrovni diplomové práce. Zároveň oceňuji, že je autorka schopna meze své metody dobře reflektovat.

Práce splňuje všechny nároky kladené na diplomovou práci, a proto ji navrhuji přijmout k obhajobě a hodnotím ji 32 body, tj. jako *výbornou*.